

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ” ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการผลิตสัตว์น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

ตอนที่ 2 ความรู้และทัศนคติต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 3 การยอมรับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตสัตว์น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตสัตว์น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตสัตว์น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ภายในครัวเรือน การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย การติดต่อกับเจ้าหน้าที่และการศึกษาดูงาน/ฝึกอบรมเกี่ยวกับด้านปลาน้ำจืด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถจำแนกรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 เพศ

จากการศึกษาเพศของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 77.2 เป็นเพศชาย และเป็นเพศหญิงร้อยละ 22.8 มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เพศของเกษตรกร

N= 127

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	98	77.2
หญิง	29	22.8
รวม	127	100

1.2 อายุ

จากการศึกษาอายุของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 40.2 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 27.6 มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี และมีเพียงร้อยละ 7.1 ที่มีน้อยกว่า 40 ปี ต่ำสุด 28 ปี สูงสุด 71 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 54.32 ปี (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 อายุของเกษตรกร

N= 127

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
≤ 40	9	7.1
41-50	35	27.6
51-60	51	40.2
≥ 61	32	25.2
รวม	127	100

อายุสูงสุด 71.00 ปี

อายุเฉลี่ย 54.32 ปี

อายุต่ำสุด 28.0 ปี

S.D. 9.165

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.3 ระดับการศึกษา

จากการศึกษาระดับการศึกษาของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 37.8 จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 35.4 ไม่ได้รับการศึกษา และมีส่วนน้อยที่จบ มัธยมศึกษาปีที่ 6 เพียงร้อยละ 1.6 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ระดับการศึกษาของเกษตรกร

N= 127

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	45	35.4
ประถมศึกษาปีที่ 4	48	37.8
ประถมศึกษาปีที่ 6	7	5.5
มัธยมศึกษาปีที่ 3	4	3.1
มัธยมศึกษาปีที่ 6	2	1.6
ปวช.	3	2.4
ปวส. / อนุปริญญา	7	5.5
อื่นๆ (ปริญญาตรี)	11	8.7
รวม	127	100

1.4 ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลา

จากการศึกษาประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 40.2 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด 1-5 ปี รองลงมาร้อยละ 33.9 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด 6-10 ปี รองลงมาร้อยละ 20.0 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดมากกว่าหรือเท่ากับ 11 ปี และร้อยละ 3.9 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดน้อยกว่า 1 ปี (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดของเกษตรกร

N= 127

ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
< 1 ปี	5	3.9
1 – 5 ปี	51	40.2
6 – 10 ปี	43	33.9
≥ 11 ปี	28	20.0
รวม	127	100

1.5 แรงงานที่ใช้ในครัวเรือน

จากการศึกษาแรงงานที่ใช้ในครัวเรือนพบว่า ร้อยละ 48.8 มีแรงงานที่ใช้ในครัวเรือน 1-2 คน รองลงมาร้อยละ 40.2 มีแรงงานที่ใช้ในครัวเรือน 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 5.5 มีแรงงานที่ใช้ในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 5 คน (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนของเกษตรกร

N= 127

ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
≤ 2 คน	62	48.8
3 – 4 คน	58	40.2
≥ 5 คน	7	5.5
รวม	127	100

1.6 สถานภาพสมรส

จากการศึกษาสถานภาพของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 74.8 เกษตรกรมีสถานภาพสมรส 95 คน รองลงมาร้อยละ 9.4 มีสถานภาพเป็นม่าย 12 คน ร้อยละ 8.7 มีสถานภาพหย่าร้าง 11 คน ร้อยละ 7.1 มีสถานภาพโสด 9 คน (ดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 สถานภาพสมรสของเกษตรกร

N= 127

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมรส	95	74.8
ม่าย	12	9.4
หย่า	11	8.7
โสด	9	7.1
รวม	127	100

1.7 รายได้ภายในครัวเรือนต่อปี

จากการศึกษารายได้ภายในครัวเรือนของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 75.6 เกษตรกรมีรายได้ภายในครัวเรือน 100,001-200,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 19.7 เกษตรกรมีรายได้

ภายในครัวเรือน 200,001-300,000 บาทต่อปี มีเพียงร้อยละ 2.4 ที่มีรายได้ภายในครัวเรือนมากกว่า 300,000 บาท สูงสุด 370,000 บาทต่อปี ต่ำสุด 90,000 บาทต่อปี โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีรายได้ 187,437.01 บาทต่อปี (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 รายได้ภายในครัวเรือนต่อปีของเกษตรกร

N= 127

รายได้ภายในครัวเรือนต่อปี (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
≤ 100,000	3	2.5
100,001 -200,000	96	75.6
200,001-300,000	25	19.7
≥ 300,001	3	2.4
รวม	127	100

รายได้สูงสุด	370,000 บาท	รายได้ต่ำสุด	90,000 บาท
รายได้เฉลี่ย	187,437.01 บาท	S.D.	46,730.483

1.8 ขนาดพื้นที่ถือครอง

จากการศึกษาขนาดพื้นที่ถือครองของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 48.8 เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ถือครอง 6-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 24.4 มีขนาดพื้นที่ถือครอง 6-10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 15.0 มีขนาดพื้นที่ถือครองมากกว่าหรือเท่ากับ 16 ไร่ ร้อยละ 11.8 มีขนาดพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่(ดังตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ขนาดพื้นที่ถือครองของเกษตรกร

N= 127

ขนาดพื้นที่ถือครอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
≤ 5 ไร่	15	11.8
6 – 10 ไร่	62	48.8
11 – 15 ไร่	31	24.4
≥ 16 ไร่	19	15.0
รวม	127	100

1.9 ความเหมาะสมของสถานที่ทำการเลี้ยงปลาที่จัดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการศึกษาความเหมาะสมของสถานที่ทำการเลี้ยงปลาของเกษตรกรตามเกณฑ์ของกรมประมง ในด้านสถานที่ในการเลี้ยงปลาของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 59.1 เกษตรกรมีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาที่จัดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 27.6 มีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาที่จัดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยปานกลาง รองลงมาร้อยละ 12.6 มีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาที่จัดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยน้อย และร้อยละ 0.8 มีความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาที่จัดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยน้อยที่สุด (ดังตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ความเหมาะสมของสถานที่ทำการเลี้ยงปลาของเกษตรกร

N= 127

สถานที่ทำการเลี้ยงปลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความเหมาะสมของสถานที่น้อยที่สุด	1	0.8
มีความเหมาะสมของสถานที่น้อย	16	12.6
มีความเหมาะสมของพื้นที่ปานกลาง	35	27.6
มีความเหมาะสมของสถานที่มาก	75	59.1
รวม	127	100

1.10 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืด

จากการศึกษาการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดของเกษตรกรพบว่าร้อยละ 97.6 ได้รับข้อมูลข่าวสารปลาน้ำจืดจากเพื่อนเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 79.5 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดจากเจ้าหน้าที่ประมง และได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดจากโทรทัศน์ ร้อยละ 72.4 ตามลำดับ เกษตรกร 1 คน สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ (ดังตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืดของเกษตรกร

N= 127

แหล่งข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพื่อนเกษตรกร	127	97.6
2. เจ้าหน้าที่ประมง	101	79.5
3. โทรทัศน์	92	72.4

ตารางที่ 10 (ต่อ)

N=127

แหล่งข่าวสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. วิทยุ	88	69.3
5. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	81	63.8
6. วิทยุกระจายเสียง	75	59.1
7. เจ้าหน้าที่บริษัทฯ	74	58.3
8. เอกสาร/วารสาร	67	52.8
9. หนังสือพิมพ์	52	40.9

1.11 แหล่งทุนและสินเชื่อของเกษตรกร

จากการศึกษาแหล่งทุนและสินเชื่อของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 56.7 ใช้ทุนส่วนตัว รองลงมาร้อยละ 34.6 ใช้ทุนเอกชน และมีเพียงร้อยละ 7.9 ใช้ทุนรัฐบาล (ดังตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 แหล่งทุนและสินเชื่อของเกษตรกร

N = 127

แหล่งทุนและสินเชื่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รัฐบาล	10	7.9
เอกชน	45	35.4
ทุนส่วนตัว	72	56.7
รวม	127	100

1.12 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกร

จากการศึกษาการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 53.5 เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 46.5 ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ (ดังตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกร

N = 127

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	59	46.5
ไม่เคย	68	53.5
รวม	127	100

1.13 การศึกษาดูงาน / ฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการศึกษาดูงาน / ฝึกอบรมของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 80.3 เคยศึกษาดูงาน/ ฝึกอบรม มีเพียงร้อยละ 19.7 ไม่เคยศึกษาดูงาน/ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย(ดังตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 การศึกษาดูงาน / ฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร

N=127

การศึกษาดูงาน / ฝึกอบรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	102	80.3
ไม่เคย	25	19.7
รวม	127	100

ตอนที่ 2 ความรู้และทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

2.1 ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร มีรายละเอียด (ดังตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร

ความรู้	จำนวนผู้ตอบถูก (คน)	ร้อยละ
1. การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยจะต้องขึ้นทะเบียนฟาร์ม	126	99.2
2. สถานที่เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่สะอาดและใกล้แหล่งกำเนิดมลพิษ	127	100
3. สถานที่เลี้ยงปลาจะต้องมี การคมนาคมสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานดี มีการจัดการที่ดี ต้องมีการเตรียมบ่อก่อนการเลี้ยง	127 46	100
4. ปัจจัยการผลิต เช่น อาหาร อาหารเสริมฯลฯ ที่ดีต้องมีการขึ้นทะเบียน มีฉลากระบุองค์ประกอบที่ชัดเจน ไม่มีข้อความระบุวันที่ผลิตและหมดอายุ	127	100
5. การเลือกปัจจัยการผลิตควรต้องปลอดภัยจากการปนเปื้อนของยาและสารเคมี	125	98.4
6. การจัดเก็บปัจจัยการผลิตอย่างถูกสุขลักษณะ ควรเก็บในโรงเรือนที่ปิดมิดชิด อากาศถ่ายเทไม่ได้	127	100
7. เมื่อปลามีอาการผิดปกติ ควรใช้ยาและสารเคมีทันที	123	96.9

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ความรู้	จำนวนผู้ตอบถูก (คน)	ร้อยละ
8. การเลี้ยงปลาน้ำจืดตาม มาตรฐานขั้นปลอดภัยจะต้องใช้ยา และสารเคมี	127	100
9. ห้องสุขาในบริเวณฟาร์มเลี้ยง ปลาควรอยู่ใกล้บ่อเลี้ยง มีน้ำทิ้ง ไหลลงสู่ระบบเลี้ยง	127	100
10. น้ำทิ้งจากบ้านเรือนต้องแยก ออกจากระบบการเลี้ยงอย่างชัดเจน ไม่พบการรั่วซึมลงสู่ระบบเลี้ยง และมีการรักษาความสะอาดของ ทางระบายน้ำทิ้ง	127	100
11. การจัดการเลี้ยงปลาน้ำจืดอย่าง ถูกสุขลักษณะ ในระหว่างการเก็บ เกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค ควรเน้น ความสะอาดทุกขั้นตอนด้วยวิธีที่ ถูกต้องเหมาะสม	47	100

2.2 ทักษะของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

การศึกษาทักษะของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้น
ปลอดภัย มีรายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ทักษะคิของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

N = 127

ทักษะคิ	ระดับคามคิดเห็น		
	μ	σ	ความหมาย
1. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยจำเป็นต้องมีความรู้ที่ถูกต้องในการเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	3.88	0.498	เห็นด้วย
2. ผู้เลี้ยงปลาจืดมีความจำเป็นต้อง เลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	3.91	0.479	เห็นด้วย
3. สถานที่ของท่านเหมาะสมที่จะทำการเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	3.52	0.561	เห็นด้วย
4. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ควรได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	3.94	0.588	เห็นด้วย
5. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ต้องใช้ต้นทุนในกระบวนการผลิตสูง	3.48	0.628	เห็นด้วย
6. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นสิ่งที่มีความยุ่งยาก	3.35	0.598	เห็นด้วย
7. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย จำเป็นต้องมีแรงงานจำนวนมาก	3.28	0.590	ไม่แน่ใจ
8. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม	3.91	0.583	เห็นด้วย
9. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค	4.02	0.597	เห็นด้วย
10. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยเป็นประโยชน์ต่อการให้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ	4.01	0.611	เห็นด้วย
11. การทำมาตรฐานฟาร์มช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้า เช่น การเคลื่อนย้ายสัตว์ การส่งจำหน่าย	3.81	0.610	เห็นด้วย
12. การเลี้ยงปลาจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุม ป้องกันและกำจัดโรคในบ่อเลี้ยงปลา	3.98	0.610	เห็นด้วย

ตารางที่ 15 (ต่อ)

N=127

ทัศนคติ	ระดับความคิดเห็น		
	μ	O	ความหมาย
13. การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นการปรับปรุงระบบการเลี้ยงปลาของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันและมีคุณภาพ	3.97	0.629	เห็นด้วย
14. การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยสามารถรองรับต่อมาตรการกีดกันทางการค้า	3.95	0.615	เห็นด้วย
15. ควรมีโครงการความปลอดภัยด้านอาหารประมงและกำหนดมาตรฐานขั้นปลอดภัยในการเลี้ยงปลาน้ำจืดต่อไป	4.09	0.672	เห็นด้วย
รวม	3.81	0.414	เห็นด้วย

หมายเหตุ

ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน	หมายถึง	ไม่แน่ใจหรือไม่มีความคิดเห็น
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตารางที่ 15 การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย แบ่งออกเป็น 15 ประเด็น พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรมีทัศนคติในระดับที่เห็นด้วยต่อการใช้มาตรฐานฟาร์ม คือ (1) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยจำเป็นต้องมีความรู้ ที่ถูกต้อง ในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย (2) ผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดมีความจำเป็นต้อง เลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย (3) สถานที่ของท่านเหมาะสมที่จะทำการเลี้ยงปลาน้ำจืดตาม มาตรฐานขั้นปลอดภัย (4) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ควรได้รับการเอาใจใส่ ดูแลจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (5) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยต้องใช้ต้นทุนใน กระบวนการผลิตสูง (6) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นสิ่งที่มีความยุ่งยาก (7) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม (8) การเลี้ยงปลาน้ำ จืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค (9) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตาม

มาตรฐานขั้นปลอดภัยเป็นประโยชน์ต่อการให้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ (10) การทำมาตรฐานฟาร์มช่วยอำนวยความสะดวกทางการค้า เช่น การเคลื่อนย้ายสัตว์ การส่งขายตลาด (11) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุม ป้องกันและกำจัดโรคในบ่อเลี้ยงปลา (12) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เป็นการปรับปรุงระบบการเลี้ยงปลาของประเทศไทยให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันและมีคุณภาพ (13) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยสามารถรองรับต่อมาตรการกีดกันทางการค้า (14) ควรมีโครงการความปลอดภัยด้านอาหารประมงและกำหนดมาตรฐานขั้นปลอดภัยในการเลี้ยงปลาน้ำจืดต่อไป ประเด็นที่เกษตรกรมีทัศนคติในระดับที่ไม่แน่ใจหรือไม่มีความคิดเห็นต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย คือ (1) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย จำเป็นต้องมีแรงงานจำนวนมาก โดยภาพรวมพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดมีทัศนคติในระดับที่เห็นด้วยต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

ตอนที่ 3 การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตสัตว์น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

3.1 การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานการเลี้ยง

การศึกษาการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร เป็นการศึกษาการนำมาตรฐานการผลิตสัตว์น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยไปปฏิบัติของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งประเด็นการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยออกเป็น 6 ประเด็นหลัก คือ 1. สถานที่เลี้ยงปลาน้ำจืด 2. การจัดการทั่วไป 3. ปัจจัยการผลิต 4. การจัดการดูแลสุขภาพสัตว์น้ำ 5. สุขลักษณะฟาร์ม 6. การเก็บเกี่ยวและการขนส่งประเด็นหลักดังกล่าวแบ่งเป็น 25 ประเด็นย่อย จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการใช้มาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การปฏิบัติของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

N = 127

ประเด็น	จำนวนผู้ปฏิบัติ (คน)	ร้อยละ
1. สถานที่		
1.1 มีการขึ้นทะเบียนฟาร์มอย่างถูกต้อง	82	64.6
1.2 โกลีแหล่งน้ำสะอาด ห่างจากแหล่งกำเนิดมลพิษ	126	99.2
1.3 การคมนาคมสะดวก และมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	125	98.4
1.4 การคมนาคมสะดวก และมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	125	98.4
1.5 สามารถป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของโรคได้	125	98.4
2. การจัดการทั่วไป		
2.1 ปฏิบัติตามคู่มือการเลี้ยงสัตว์น้ำของกรมประมงหรือวิธีการอื่นที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ		
2.1.1 การเตรียมบ่อเลี้ยงปลา	127	100
2.1.2 การให้อาหารและอาหารเสริม	127	100
2.1.3 การจัดการพ่อ-แม่พันธุ์/ปลา	126	99.2
2.1.4 การจัดการอนุบาลปลาน้ำจืด	126	99.2
2.1.5 การจัดการด้านสุขาภิบาล และสิ่งแวดล้อม	126	99.2
2.2 การบันทึกข้อมูล		
2.2.1 มีการบันทึกการซื้อลูกพันธุ์สัตว์น้ำตามแบบฟอร์ม	104	81.9
2.2.2 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำและลูกพันธุ์สัตว์น้ำ	91	71.7
3. ปัจจัยการผลิต		
3.1 ใช้อาหารปลาที่มีคุณภาพตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพ อาหารสัตว์	127	100
3.2 การเก็บอาหารปลาแยกเป็นสัดส่วนและมิดชิด	121	95.3
3.3 ให้อาหารอย่างเหมาะสมกับอายุและพันธุ์ปลา	127	100

ตารางที่ 16 (ต่อ)

N = 127

ประเด็น	จำนวนผู้ปฏิบัติ (คน)	ร้อยละ
4. การจัดการดูแลสุขภาพสัตว์น้ำ		
4.1 มีการเตรียมบ่อและอุปกรณ์อย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันโรคที่จะเกิดกับปลา	127	100
4.2 เมื่อสัตว์น้ำมีอาการผิดปกติ ไม่ใช้ยาทันที แต่พิจารณาด้านการจัดการก่อน	127	100
4.3 ไม่ใช้ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการ	127	100
4.4 ทำความสะอาดโรงเรือนเก็บอาหารและอุปกรณ์ต่างๆ ในกระบวนการผลิต ให้สะอาดอยู่เสมอ	127	100
5. สุขลักษณะฟาร์ม		
5.1 มีการจัดการระบบน้ำทิ้งของบ้านเรือนแยกจากระบบเลี้ยง	127	100
5.2 ห้องสุขาแยกเป็นสัดส่วนแยกจากบ่อเลี้ยง	127	100
5.3 มีพื้นที่ที่รวบรวมขยะเป็นสัดส่วน	127	100
5.4 จัดอุปกรณ์เครื่องมือ ในบริเวณฟาร์มอย่างเป็นระเบียบ	126	99.2
6. การเก็บเกี่ยวและการขนส่ง		
6.1 วางแผนเก็บเกี่ยวผลผลิตตามความต้องการของตลาด	94	74.0
6.2 มีการจัดการและดูแลรักษาสัตว์น้ำอย่างถูกสุขลักษณะระหว่างการเก็บเกี่ยวและการขนส่ง	102	80.3
6.3 ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวไม่มียาปฏิชีวนะและสารต้องห้ามตกค้างในเนื้อสัตว์น้ำเกินกว่าราชการกำหนด	100	78.7

จากตารางที่ 16 การศึกษาการนำมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยไปปฏิบัติของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งหมด 25 ประเด็นถ้าเกษตรกรไม่ปฏิบัติในประเด็นที่ 1.1 มีการขึ้นทะเบียนฟาร์มอย่างถูกต้อง และประเด็นที่ 2.2.1 มีการบันทึกการซื้อลูกพันธุ์สัตว์น้ำ ตามแบบฟอร์มราชการกำหนด 2.2.2 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำและลูกพันธุ์สัตว์น้ำ 4.3 ไม่ใช้ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการ และ 6.3 ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวไม่มียาปฏิชีวนะและสารต้องห้ามตกค้างในเนื้อสัตว์น้ำเกินกว่าราชการกำหนด โดยไม่มีระดับคะแนน หากไม่

ปฏิบัติในข้อใดข้อหนึ่ง ถือว่า สรุปผลการประเมินรวมไม่ปฏิบัติและไม่ต้องให้คะแนนข้ออื่นๆ การศึกษาในแต่ละประเด็นหลัก 6 ประเด็น และประเด็นย่อย 25 ประเด็น พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยนำมาตราฐานไปปฏิบัติดังต่อไปนี้

ประเด็นสถานที่ (1) เรื่องสถานที่ตั้งของฟาร์ม เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 99.2 ปฏิบัติในเรื่องสถานที่ใกล้แหล่งน้ำสะอาด ห่างจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รองลงมาร้อยละ 98.4 ที่ตั้งฟาร์มมีการคมนาคมสะดวกและมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน, สามารถป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของโรคได้ ร้อยละ 64.6 มีการขึ้นทะเบียนฟาร์มอย่างถูกต้อง

(2) ประเด็นการจัดการทั่วไป 2.1) เรื่องการปฏิบัติตามคู่มือการเลี้ยงสัตว์น้ำของกรมประมงหรือ วิธีการอื่นที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เกษตรกรร้อยละ 100 มีการเตรียมบ่อปลา, การให้อาหารและอาหารเสริมตามหลักวิชาการ รองลงมาร้อยละ 99.2 มีการจัดการพ่อ-แม่พันธุ์ปลาน้ำจืด, การจัดการอนุบาลปลาน้ำจืด, การจัดการด้านสุขภาพปลาและสิ่งแวดล้อม 2.2) การบันทึกข้อมูล เกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 81.9 มี

การบันทึกแหล่งที่มาของสัตว์น้ำ รองลงมาร้อยละ 71.7 มีการบันทึกแหล่งที่จำหน่ายสัตว์น้ำ

(3) ประเด็นปัจจัยการผลิต เกษตรกรร้อยละ 100 ให้อาหารปลาที่มีคุณภาพตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์, ให้อาหารอย่างเหมาะสมกับอายุและพันธุ์ปลา

(4) ประเด็นการดูแลสุขภาพสัตว์น้ำ เกษตรกรร้อยละ 100 มีการเตรียมบ่อและอุปกรณ์อย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันโรคที่จะเกิดกับปลา, เมื่อสัตว์น้ำมีอาการผิดปกติ ไม่ใช่ยาทันที แต่พิจารณาด้านการจัดการก่อน, ไม่ใช่ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการ, ทำความสะอาดโรงเรือนเก็บอาหาร และอุปกรณ์ต่างๆในกระบวนการผลิต ให้สะอาดอยู่เสมอ

(5) ประเด็นสุขลักษณะฟาร์ม เกษตรกรร้อยละ 100 มีการจัดการระบบน้ำทิ้งอย่างเหมาะสม น้ำทิ้งจากบ้านเรือนแยกจากระบบเลี้ยง, ห้องสุขาแยกเป็นสัดส่วนแยกจากบ่อเลี้ยง, มีพื้นที่ที่รวบรวมขยะเป็นสัดส่วน รองลงมาร้อยละ 99.2 มีการจัดอุปกรณ์เครื่องมือ ในบริเวณฟาร์มอย่างเป็นระเบียบ

(6) ประเด็นการเก็บเกี่ยวและการขนส่ง เกษตรกรร้อยละ 80.3 มีการจัดการและดูแลรักษาสัตว์น้ำอย่างถูกสุขลักษณะระหว่างการเก็บเกี่ยวและการขนส่ง รองลงมาร้อยละ 78.7 มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวไม่มียาปฏิชีวนะและสารต้องห้ามตกค้างในเนื้อสัตว์น้ำเกินกว่าราชการกำหนด และร้อยละ 74.0 มีวางแผนเก็บเกี่ยวผลผลิตตามความต้องการของตลาด ซึ่งหากมองโดยจากภาพรวมการนำมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการนำมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยไปปฏิบัติ

จากการศึกษาการผ่านเกณฑ์ประเมินการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 64.6 เกษตรกรไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย และร้อยละ 35.4 ผ่านเกณฑ์การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ดังตารางที่ 17

การไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยคือ การไม่ปฏิบัติตามในประเด็นที่ 1.1 มีการขึ้นทะเบียนฟาร์มอย่างถูกต้อง ประเด็นที่ 4.3 ไม่ใช้ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการ และประเด็นที่ 6.3 ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวไม่มียาปฏิชีวนะและสารต้องห้ามตกค้างในเนื้อสัตว์น้ำเกินกว่าราชการกำหนด ประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

ตารางที่ 17 การผ่านเกณฑ์ประเมินการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยไปปฏิบัติ

N=127

การผ่านเกณฑ์การประเมิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผ่าน	45	35.4
ไม่ผ่าน	82	64.6
รวม	127	100

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อโครงการของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

4.1 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรเป็นการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัญหาต่าง ๆ พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาอุปสรรคดังต่อไปนี้ (ดังตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร

N=127

ประเด็นปัญหา	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{X}$	O	
1. ขาดแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน	3.45	0.720	มีปัญหาอุปสรรคมาก
2. ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	2.83	0.788	มีปัญหาอุปสรรคน้อย
3. เจ้าหน้าที่ของภาครัฐขาดการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ	2.71	0.827	มีปัญหาอุปสรรคปานกลาง
4. ต้นทุนในกระบวนการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยสูง	2.66	0.657	มีปัญหาอุปสรรคปานกลาง
5. การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย มีความยุ่งยาก	2.60	0.646	มีปัญหาอุปสรรคน้อย

หมายเหตุ

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	คะแนน	หมายถึง	มีปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุด

จากตารางที่ 18 การศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร โดยแบ่งประเด็นปัญหาอุปสรรคออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ (1) ขาดแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน (2) ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย (3) เจ้าหน้าที่ของภาครัฐขาดการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ (4) การเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย มีความยุ่งยาก (5) ต้นทุนในกระบวนการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยสูง ซึ่งพบว่าประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก คือ การขาดแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน ($\bar{X} = 3.42$) ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลางคือ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐขาดการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ($\bar{X} = 2.71$) ต้นทุนในกระบวนการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยสูง ($\bar{X} = 2.66$) ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อยคือ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้น

ปลอดภัย ($\bar{X} = 2.83$) และการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยมีความยุ่งยาก โดยภาพรวมพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) ต่อมาตรฐานการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

4.2 ข้อเสนอแนะในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร

การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการให้เกษตรกรสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะต่าง ๆ มีรายละเอียดดังตาราง ที่ 19

ตารางที่ 19 ข้อเสนอแนะต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืด

N=127		
ข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. หน่วยงานภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุน หรือช่วยเหลือทางด้านเงินทุนดำเนินงาน หรือค่าประกันการกู้ยืมเงินที่จะนำมาขยายกิจการ	110	86.6
2. อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาการแข่งขันอันเนื่องมาจากตลาดปลาน้ำจืดจากต่างจังหวัดมาขายในจังหวัดเชียงใหม่	110	86.6
3. อยากให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เข้ามาให้ความรู้ ดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาแนะนำต่าง ๆ	67	52.4
4. อาหารสัตว์น้ำควรมีราคาที่เหมาะสม เกษตรกรสามารถเลี้ยงปลาน้ำจืดได้โดยไม่ขาดทุน	80	63.0
5. อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุนการแปรรูปปลาน้ำจืด เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตที่ได้	76	59.8

จากตารางที่ 19 การศึกษาถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืด พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.4 อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาการแข่งขันอันเนื่องมาจากตลาดปลาน้ำจืดจากต่างจังหวัดมาขายในจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมา ร้อยละ 86.6 อยากให้หน่วยงานภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือทางด้านเงินทุน

ดำเนินงาน หรือค่าประกันการกู้ยืมเงินที่จะนำมาขยายกิจการร้อยละ 63.0 อาหารควรจะมีเสถียรภาพทางราคาที่แน่นอน เพื่อที่จะสามารถควบคุมการผลิตออกสู่ตลาดได้โดยไม่ขาดทุน ร้อยละ 59.8 อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนการแปรรูปปลาน้ำจืด เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตที่ได้ ร้อยละ 58.3 อยากให้มีการจัดกิจกรรม ฐานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยให้กับเกษตรกร และมีเพียงร้อยละ 52.4 อยากให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ ดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษาแนะนำต่างๆ

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัยของเกษตรกร อำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent variables) และตัวแปรตาม (Dependent variable) ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใดกับตัวแปรตาม ซึ่งมีตัวแปรอิสระ 17 ตัวแปร โดยแบ่งออกเป็น 5 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลา น้ำจืด (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ทั้งหมดภายในครัวเรือน ที่ดินในการถือครอง ความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลา น้ำจืด แรงงานที่ใช้ในครัวเรือน แหล่งทุนและสินเชื่อ (3) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลา น้ำจืด การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การศึกษาดูงาน/ฝึกอบรมเกี่ยวกับด้านปลา น้ำจืด ความรู้และความเข้าใจในการเลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย (4) ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ ทัศนคติของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย และ (5) ปัจจัยด้านปัญหา ได้แก่ ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ส่วนตัวแปรตามคือ การยอมรับการเลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

จากการวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรที่นำเข้ามาสมการพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.32 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส มีรายได้ภายในครัวเรือนเฉลี่ย 187,437.1 บาทต่อปี มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลา น้ำจืดเฉลี่ย 1.74 ปี มีที่ดินในการถือครองเฉลี่ย 10.99 ไร่ มีสถานที่ในการเลี้ยงปลา น้ำจืดใกล้แหล่งน้ำ การคมนาคมสะดวกและมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนเฉลี่ย 2.69 คน แหล่งทุนเป็นของเกษตรกรเอง ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลา น้ำจืดจากแหล่งข่าวต่าง ๆ ประมาณ 2 แห่ง โดยเฉลี่ยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลา น้ำจืด 5.94 ครั้งต่อปี ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เฉลี่ย 0.76 ครั้งต่อปี การศึกษาดูงาน/ฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงปลา น้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เฉลี่ย 0.80 ครั้งต่อปี ในด้าน

ทัศนคติของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นด้วยต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย เกษตรกรมีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลางต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. เพศ	0.23	0.421
2. อายุ	54.32	9.165
3. ระดับการศึกษา	1.75	2.258
4. สถานภาพ	0.87	0.705
5. ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด	1.74	0.847
6. รายได้ภายในครัวเรือน	187,437.01	46730.483
7. ที่ดินในการถือครอง	10.99	4.373
8. สถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด	2.4488	0.74225
9. แหล่งทุนและสินเชื่อ	2.4724	0.67644
10. การได้รับข่าวสารด้านปลาน้ำจืด	5.9370	2.379644
11. การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่	0.85	0.358
12. การศึกษาดูงาน / ฝึกอบรมเกี่ยวกับปลาน้ำจืด	0.80	0.399
13. ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	10.9449	0.22911
14. ทัศนคติต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	3.8068	0.41437
15. ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	2.81	0.581
16. แรงงานที่ใช้ในครัวเรือน	2.96	0.955
17. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่	0.54	0.501

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์แต่ละคู่ พบว่าไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยตัวเอง

(Multicollinearity) อันเป็นการละเมิดข้อสมมุติที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (สุชาติ , 2540) รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 20 ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้กับตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ของตัวแปร

ตัวแปรตาม	Y	=	การยอมรับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้น ปลอดภัย
ตัวแปรอิสระ	X ₁	=	เพศ
	X ₂	=	อายุ
	X ₃	=	ระดับการศึกษา
	X ₄	=	สถานภาพสมรส
	X ₅	=	ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด
	X ₆	=	รายได้ภายในครัวเรือน
	X ₇	=	ขนาดพื้นที่ในการถือครอง
	X ₈	=	ทำเลที่ตั้งสถานที่ทำการเลี้ยงปลา
	X ₉	=	แหล่งทุนและสินเชื่อ
	X ₁₀	=	การได้รับข่าวสารด้านปลาน้ำจืด
	X ₁₁	=	การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่
	X ₁₂	=	ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐาน ขั้นปลอดภัย
	X ₁₃	=	ทัศนคติต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย
	X ₁₄	=	ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐาน ขั้นปลอดภัย
	X ₁₅	=	แรงงานที่ใช้ในครัวเรือน
	X ₁₆	=	การติดต่อกับเจ้าหน้าที่

ตารางที่ 21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ เมื่อตัวแปรตาม คือ การยอมรับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นต่ำปลอดภัย (Y)

ตัวแปร	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆
Y	1.000	-.150	-.318**	.119	-.255**	-.203*	.232**	.176*	.548**	.163	-.405**	.287**	-.010	.143	1.36	-.025	-.044
X ₁		1.000	-.099	.072	.295**	-.166	.028	-.124	-.077	-.131	.109	-.193*	-.197*	.055	.039	.038	.148
X ₂			1.000	-.528**	.365**	.383**	.196*	.259**	-.224*	.014	.215*	.010	.160	-.061	-.297**	.209*	-.196*
X ₃				1.000	-.215*	-.157	.409**	-.147	.019	-.120	-.204*	-.075	-.186*	.257**	.114	-.168	.033
X ₄					1.000	.090	-.055	-.030	-.010	.029	.169	.028	.021	.167	-.131	.118	.101
X ₅						1.000	.053	.417**	-.078	.064	.110	.132	.171	.114	-.300**	.273**	-.072
X ₆							1.000	.457**	.199**	.133	-.010	.130	-.027	.232**	.038	.202*	.174
X ₇								1.000	.233**	.283**	.118	.227*	.261**	.095	-.016	.393**	.042
X ₈									1.000	.428	-.015	.314**	-.040	.114	-.003	.084	.136
X ₉										1.000	.310**	.360**	.169	.017	-.032	.153	.113
X ₁₀											1.000	.054	.081	-.158	-.245**	.152	.141
X ₁₁												1.000	.382**	.171	-.011	.073	.260**
X ₁₂													1.000	.099	-.021	-.114	-.025
X ₁₃														1.000	-.117	.064	.133
X ₁₄															1.000	-.108	.054
X ₁₅																1.000	.104
X ₁₆																	1.000

*ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

***ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ(Multiple regression analysis) โดยการนำตัวแปรใส่เข้าไปในสมการแล้วคำนวณโดยวิธีปกติ(Enter) ปรากฏว่า ได้ค่า $F=9.545$ Sig.= 0.000 แสดงว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตาม (การยอมรับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตาม) และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แห่งการตัดสินใจเชิงพหุ (Multiple coefficient of determination; R^2) ปรากฏว่า $R^2 = .589$ หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 58.9 ซึ่งในตัวแปรอิสระทั้ง 16 ตัว มีตัวแปรจำนวน 5 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ (1) ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด (2) ความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด (3) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืด (4) การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ (5) การติดต่อเจ้าหน้าที่ของเกษตรกร ซึ่งตัวแปร 2 ตัว มีผลในเชิงบวกต่อตัวแปรตาม ได้แก่ ความเหมาะสมของสถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ตัวแปร 3 ตัว มีผลในเชิงลบต่อตัวแปรตาม ได้แก่ ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านปลาน้ำจืด และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของเกษตรกรต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืด ตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 25 ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุ ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
 Y = & 2.087 - .018X_1 - .008X_2 - .024X_3 - .096X_4 - .120X_5 + 9.355E-07X_6 + .018X_7 \\
 & \quad \quad \quad (-.212) \quad (-1.515) \quad (-1.263) \quad (-1.794) \quad (-2.639)^* \quad (1.014) \quad (1.676) \\
 & + .258X_8 + .003X_9 - .073X_{10} + .294X_{11} - .139X_{12} + .074 X_{13} - .036X_{14} - .010X_{15} \\
 & \quad \quad \quad (4.912)^* \quad (.060) \quad (-4.753)^* \quad (2.729)^* \quad (-.847) \quad (.871) \quad (.598) \quad (-.260) \\
 & - .152X_{16} \\
 & \quad \quad \quad (-2.159)^*
 \end{aligned}$$

*Significance ของสถิติทดสอบ

$t \leq$ ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการยอมรับการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์		t	Sig.
	ถดถอย(b)			
1. เพศ	-0.018		-0.212	.833
2. อายุ	-0.008		-1.515	.133
3. ระดับการศึกษา	-0.024		-1.263	.209
4. สถานภาพ	-0.096		-1.794	.076
5. ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด	-0.120		-2.639	.010
6. รายได้ภายในครัวเรือน	9.355E-07		1.014	.313
7. ที่ดินในการถือครอง	.018		1.676	.097
8. สถานที่ในการเลี้ยงปลาน้ำจืด	.258		4.912	.000
9. แหล่งทุนและสินเชื่อ	.003		.060	.952
10. การได้รับข่าวสารด้านปลาน้ำจืด	-0.073		-4.753	.000
11. การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่	.294		.2729	.007
12. ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	-0.139		-0.847	.399
13.ทัศนคติต่อการเลี้ยงปลาน้ำจืดตามมาตรฐานขั้นปลอดภัย	.074		.871	.386
14.ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงปลาน้ำจืดตาม มาตรฐานขั้นปลอดภัย	-0.036		.598	.554
15. แรงงานที่ใช้ในครัวเรือน	-0.010		-0.260	.795
16. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ค่าคงที่	-0.152 2.087		-2.159 1.132	.030 0.260
R² = .589				Sig. of
SEE= 3.4420				F=9.545
				F=.000